

Голові Разової спеціалізованої вченої ради
3/24 Львівського державного університету
фізичної культури імені Івана Боберського,
д-р педагогічних наук, професору Данилевич М.В.

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, доцента,
Мельнікова Андрія Вікторовича,
на дисертаційну роботу Фіщука Ігоря Михайловича на тему
«Удосконалення військово-прикладної фізичної підготовки курсантів
через оптимізацію змісту вибіркового дисциплін»,
подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD) з галузі знань
01 Освіта/Педагогіка, за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт

Актуальність теми. Фізичній підготовці, організації підготовки до ведення бойових дій та багатьом іншим аспектам фізичного виховання військовослужбовців присвячено безліч наукових робіт. Дослідники зазначають, що прогресивні зміни форм бойового застосування підрозділів і збільшення чисельності військовослужбовців Збройних сил України створили нагальну проблему якісної підготовки майбутніх командирів. За результатами наукових досліджень визначено, що рівень загальної фізичної підготовленості та військово-прикладних рухових навичок курсантів третіх і четвертих курсів не забезпечує їхньої готовності до виконання професійних завдань згідно з обраною військовою спеціальністю. Чинні програми з фізичної підготовки є застарілими та не відповідають сучасним умовам навчально-бойової та бойової діяльності військовослужбовців Збройних сил України. Таким чином, необхідність в удосконаленні програм фізичної підготовки курсантів третіх і четвертих курсів вищих військових навчальних закладів через оптимізацію змісту вибіркового дисциплін є актуальною.

Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача. Дисертація робота Фіщука І.М. є завершеним самостійним дослідженням, яке має актуальне теоретичне та практичне значення. У ній подано вирішення актуального науково-прикладного завдання щодо удосконалення змісту занять з фізичної підготовки курсантів третього та четвертого курсів у вищих військових навчальних закладах через оптимізацію змісту вибіркового дисциплін.

Здобувач має достатню кількість публікацій. У цих публікаціях викладено основні положення та висновки, що зроблені дисертантом у своїй роботі. Зміст та кількість публікацій за дисертаційним дослідженням повністю відповідає вимогам МОН України. Теоретичне оприлюднення наукових досліджень на конференціях повною мірою засвідчує належну апробацію результатів. Основні положення дисертаційного дослідження відображено у 9 наукових працях, серед яких:

5 публікацій у наукових фахових виданнях України;

1 публікація у виданні, яке належить до переліку міжнародної бази даних Scopus;

3 праці апробаційного характеру.

Новизна представлених теоретичних та експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень. За результатами дослідження: *уперше* науково обґрунтовано, розроблено та експериментально перевірено ефективність програм з фізичної підготовки курсантів третього та четвертого курсів навчання вищих військових навчальних закладів через оптимізацію змісту вибіркового дисциплін, які дозволяють забезпечити достатній рівень фізичної підготовленості курсантів для виконання професійних завдань; *доповнено* наукові відомості про напрямки удосконалення загальної та військово-прикладної фізичної підготовки в системі професійної освіти у вищих військових навчальних закладах Збройних сил України; *доповнено* дані щодо структури та організації фізичної підготовки курсантів ВВНЗ збройних сил країн – членів НАТО; *набули подальшого розвитку* наукові дані про спеціальні фізичні якості та військово-прикладні рухові навички курсантів, які необхідно формувати під час занять з фізичної підготовки для підвищення рівня професійної підготовленості військовослужбовців.

Наукова обґрунтованість досліджень. Ступінь обґрунтованості наукових положень та висновків сформульованих у дисертації Фіщука І.М., достовірність отриманих у роботі результатів забезпечена адекватністю методів дослідження, поставленим завданням, достатньою кількістю військовослужбовців, які брали участь у констатувальному та формувальному педагогічному експерименті, достовірністю отриманих результатів та коректною статистичною обробкою одержаних даних, опрацьованою, випробуваною та впровадженими авторськими програмами фізичної підготовки курсантів старших курсів навчання, достатньою ілюстрацією дисертаційного дослідження та глибоким аналізом науково літератури.

Достовірність результатів дослідження. Достовірність результатів дослідження забезпечувалась використанням ґрунтовного аналізу наукових та матеріалів та літературних джерел, використанням адекватних методів дослідження, достатньою кількістю осіб, які приймали участь у дослідженні.

Практичний ефект роботи підтверджено актами впровадження до системи фізичної підготовки військовослужбовців ЗСУ, зокрема Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, м. Львів; Військового інституту танкових військ, м. Харків; науково-дослідної роботи «Удосконалення фізичної підготовки курсантів Сухопутних військ засобами супутнього фізичного тренування», замовник – командувач Сухопутних військ Збройних сил України, м. Львів; науково-дослідної роботи «Удосконалення навчальних програм з фізичної підготовки курсантів вищих військових навчальних закладів», шифр «Удосконалення – ФП», замовник – начальник Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, м. Львів.

Рівень виконання поставленого наукового завдання. Науковий апарат дослідження сформульовано коректно. Об'єкт і предмет дослідження адекватні меті та завданням дослідження. Так, метою дослідження є удосконалення змісту занять з фізичної підготовки курсантів третього та четвертого курсів у вищих військових навчальних закладах через оптимізацію змісту вибіркового дисциплін.

Завданнями дослідження було визначено:

з'ясувати сучасні шляхи удосконалення фізичної підготовки курсантів у вищих військових навчальних закладах Збройних сил України та країн – членів НАТО;

визначити засоби фізичної підготовки, які позитивно впливають на

професійно важливі фізичні якості курсантів третього та четвертого курсів навчання;

установити рівень фізичної підготовленості та функціонального стану курсантів третього та четвертого курсів навчання вищих військових навчальних закладів;

обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність програм з фізичної підготовки курсантів третього та четвертого курсів навчання вищих військових навчальних закладів через оптимізацію змісту вибіркових дисциплін.

Оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності. Усвідомлення дисертантом Фіщуком І.М. сутності ідеї дослідження сприяло чіткому окресленню його меж та формулювання теми, мети та завдань дослідження. Дисертантом зроблено правильний підбір методів дослідження відповідно до мети та завдань роботи. Визначення ефективності розроблених програм проведено з використанням методів математичної статистики. Сформульовані здобувачем висновки дисертаційної роботи у повній мірі відображають результати аналізу й узагальнення літературних джерел, витікають із отриманих результатів досліджень і свідчать, що поставлені у роботі завдання сприяли вирішенню важливого науково-прикладного завдання. Враховуюче вищезазначене та рівень володіння методологією Фіщука І.М., здобувач відповідає науковому ступеню доктора філософії за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

Відсутність порушення академічної доброчесності, фабрикації, фальсифікації у дисертації та наукових публікаціях здобувача. Проведений детальний аналіз дисертації, наукових публікацій за результатами дослідження ознак порушення академічної доброчесності, фабрикації, фальсифікації у дисертації та наукових публікаціях Фіщука І.М. не виявлено.

Характеристика основних структурних елементів дисертаційної роботи.

В першому розділі дисертації проаналізовано, визначено й узагальнено основи підготовки військовослужбовців Збройних сил України та інших держав, з'ясовано основні поняття і зміст фізичної підготовки військовослужбовців у вищих військових навчальних закладах, встановлено особливості організації та проведення фізичної підготовки у військових навчальних закладах України, а також у військових навчальних закладах країн – членів Північноатлантичного альянсу.

В другому розділі представлено методи дослідження, які дозволили розв'язати поставлені завдання, висвітлено дані про контингент досліджуваних, а також представлено етапи організації дослідження.

В третьому розділі представлено результати констатувального експерименту щодо визначення ефективності чинної програми та змісту фізичної підготовки курсантів НАСВ. У межах констатувального експерименту проаналізовано результати виконання вправ курсантів третього курсу навчання у ВВНЗ (n = 40). Проведено тестування за вправами згідно з Інструкцією з фізичної підготовки в системі Міністерства оборони України. Дослідження відбувалося трьома етапами (контрольні тестування): 1 – на початку першого семестру третього курсу навчання, 2 – на початку другого семестру, 3 – наприкінці другого семестру навчання. Проведено аналіз динаміки рівня загальної та військово-прикладної фізичної підготовленості курсантів четвертого курсу навчання, у якому брали участь 50 курсантів. Дослідження відбувалося трьома етапами (контрольні тестування): 1 – на початку першого семестру четвертого курсу навчання, 2 – на початку другого

семестру, 3 – наприкінці другого семестру навчання. Визначено динаміку рівня загальної та військово-прикладної фізичної підготовленості курсантів старших курсів загальною кількістю 300 осіб з урахуванням військових спеціальностей («Механізовані підрозділи» – $n = 76$; «Танкові підрозділи» – $n = 72$; «Артилерійські підрозділи» – $n = 81$; «Інженерні підрозділи» – $n = 71$). Дослідження відбувалося трьома етапами (тестування): 1 – у кінці п'ятого семестру навчання, 2 – в кінці шостого семестру навчання, 3 – у кінці сьомого семестру навчання. Тестування проводили за обов'язковими контрольними вправами згідно з ІФП-2021, а саме: біг на 100 м, підтягування на перекладині, біг на 3000 м, човниковий біг 6 x 100 м та біг на 3000 м з подоланням перешкод.

В четвертому розділі висвітлено дані щодо обґрунтування програм з фізичної підготовки курсантів третього та четвертого курсів навчання вищих військових навчальних закладів через оптимізацію змісту вибіркового дисциплін та експериментальну перевірку їх ефективності. Було сформовано контрольні та експериментальні групи курсантів віком 19–21 рік. У контрольній групі 1 (КГ1) $n = 48$, з них одна навчальна група курсантів спеціальності «Механізовані підрозділи» і одна навчальна група курсантів спеціальності «Танкові підрозділи». У контрольній групі 2 (КГ2) $n = 50$, з них одна навчальна група курсантів спеціальності «Артилерійські підрозділи» і одна навчальна група курсантів спеціальності «Інженерні підрозділи». В експериментальній групі 1 $n = 46$, з них одна навчальна група курсантів спеціальності «Механізовані підрозділи» і одна навчальна група курсантів спеціальності «Танкові підрозділи». В експериментальній групі 2 $n = 49$, з них одна навчальна група курсантів спеціальності «Артилерійські підрозділи» і одна навчальна група курсантів спеціальності «Інженерні підрозділи». Проведено визначення початкових даних експериментальної та контрольної груп і їх статистичну обробку. Проведено формувальний педагогічний експеримент, метою якого було визначення ефективності розроблених програм з фізичної підготовки курсантів третього та четвертого курсів навчання вищих військових навчальних закладів через оптимізацію змісту вибіркового дисциплін. Проведене дослідження, пов'язане з визначенням ефективності розроблених програм для вдосконалення загальної та військово-прикладної фізичної підготовленості курсантів, довело, що запропонований зміст занять за програмами з фізичної підготовки на основі вибіркової спрямованості професійної освіти дозволяє достовірно поліпшувати рівень фізичної підготовленості ($p < 0,05 - 0,01$).

В п'ятому розділі представлено результати експериментального дослідження та їх зіставлення з результатами наявних наукових джерел. Виокремлено три групи даних, одержаних під час дисертаційного дослідження.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації

1. На сторінці 21 у методах дослідження не вказуються соціологічні методи, проте на сторінці 41 вони зазначенні, чому так та з якою метою їх застосовували.
2. Потребує додаткового роз'яснення чому для дослідження було обрано курсантів 3-4 курсів навчання?
3. Чи було враховано досвід ведення бойових дій у російсько-українській війні в змісті авторських програм з фізичної підготовки і якщо так, то яким чином?

4. Потребує додаткового роз'яснення, з якою метою у формуальному експерименті було обрано 4 групи курсантів за окремими військовими спеціальностями.

5. Яким чином зміст ваших авторських програм корелюється зі змістом та організацією навчальних занять з ФП у ВВНЗ держав НАТО. Та чи було щось запозичене з системи фізичної підготовки ВВНЗ інших держав?

6. В дисертаційній роботі зустрічаються орфографічні, стилістичні помилки та деякі порушення в оформлення рисунків.

Висновок

Дисертаційна робота Фіщука Ігоря Михайловича на тему «Удосконалення військово-прикладної фізичної підготовки курсантів через оптимізацію змісту вибіркового дисциплін», є завершеним самостійним дослідженням, має наукову новизну щодо обґрунтування програм з фізичної підготовки курсантів третього та четвертого курсів навчання вищих військових навчальних закладів через оптимізацію змісту вибіркового дисциплін та відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації (зі змінами), «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 (зі змінами)), а її автор Фіщук Ігор Михайлович заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії (PhD) з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

Офіційний опонент:

Доктор педагогічних наук, доцент,
начальник кафедри фізичного виховання і спорту
Національної академії Державної прикордонної
служби України імені Богдана Хмельницького

3 травня 2024 р.

Мельніков Андрій Вікторович